

УДК 338.439:658

Мостова А.Д.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародного маркетингу,
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОЦІНКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті обґрунтовано актуальність дослідження основних методичних рекомендацій щодо оцінювання рівня продовольчої безпеки на міжнародному рівні. Названо основні нормативно-правові акти та методичні рекомендації у сфері регулювання питань методичного забезпечення оцінки стану продовольчої безпеки України. Розглянуто методики оцінки продовольчої безпеки держави, розроблені міжнародними компетентними організаціями, та представлено результати оцінки продовольчої безпеки України за Глобальним індексом продовольчої безпеки у розрізі показників економічної доступності, фізичної доступності, якості та безпеки. Проведено порівняльний аналіз продовольчої безпеки з референтними країнами, виявлено, що окремі індикатори продовольчої безпеки України порівняно із сусідніми країнами знаходяться на значно нижчому рівні. Сформульовано основні негативні та позитивні чинники продовольчої безпеки відповідно до методології міжнародної оцінки.

Ключові слова: продовольча безпека, методики оцінки продовольчої безпеки, міжнародний досвід.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ОЦЕНКИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Мостовая А.Д.

В статье обоснована актуальность исследования основных методических рекомендаций по оценке уровня продовольственной безопасности на международном уровне. Названы основные нормативно-правовые акты и методические рекомендации в области регулирования вопросов методического обеспечения оценки состояния продовольственной безопасности Украины. Рассмотрены методики оценки продовольственной безопасности государства, разработанные международными компетентными организациями, и представлены результаты оценки продовольственной безопасности Украины по Глобальному индексу продовольственной безопасности в разрезе показателей экономической доступности, физической доступности, качества и безопасности. Проведен сравнительный анализ продовольственной безопасности с референтными странами, выявлено, что отдельные индикаторы продовольственной безопасности Украины по сравнению с соседними странами находятся на значительно более низком уровне. Сформулированы основные негативные и позитивные факторы продовольственной безопасности в соответствии с методологией международной оценки.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, методики оценки продовольственной безопасности, международный опыт.

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF STATE FOOD SECURITY ASSESSMENT

Mostova Anastasiia

The article substantiates the relevance of the study of the main methodological recommendations for the food security assessment at the international level. The main normative legal acts and methodological recommendations in the field of regulation of issues of methodical support of the food security assessment of Ukraine are named. The methods of the state food security assessment developed by international competent organizations are considered. It has been investigated that most methodological approaches to the food security assessment used in the world, offer an algorithm of calculations for a limited number of indicators, the values of which are summarized in some way in the integrated food security indicator. Comparing the value of these integral food security indices by region or country, it is made a conclusion about the dynamics of changes in food security, weak and strong indicators, finding ways to improve food security. The results of the assessment of Ukraine's food security according to the Global Food Security Index in terms of indicators of economic accessibility, physical accessibility, quality and safety are presented. The main negative and positive factors of food security are formulated in accordance with the methodology of international assessment. A comparative analysis of food security with the world average and with the value of indicators in the reference countries is carried out. It has been found that number of indicators of Ukraine's food security are much lower than in the neighboring countries. Problematic indicators of Ukraine's food security by international methodology have been identified, in particular, the underdeveloped infrastructure of the food complex, political instability, corruption, low economic accessibility of food due to low incomes of the population, the lack of access to state programs for financial support of farmers, insufficient state funding for scientific research in agriculture. The key positive factors for Ukraine's food security are the insignificant loss of food after harvest, the high level of protection of the food market from imported goods, and the high level of food safety due to the reform of national legislation and the formation of a system of state control in accordance with European standards.

Keywords: food security, methodology of food security assessment, international experience.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації економічних процесів ключовим стратегічним аспектом забезпечення конкурентоспроможності держави на національному та міжнародному рівнях, стійкого соціально-економічного розвитку є гарантування продовольчої безпеки. Повна, обґрунтована та достовірна оцінка продовольчої безпеки на національному рівні забезпечує своєчасне реагування на можливі загрози і виклики, які впливають на рівень економічного розвитку держави. При цьому методологічне та методичне забезпечення оцінювання стану продовольчої безпеки держави має бути надійною та об'єктивною основою формування стратегії продовольчої безпеки як невід'ємного складника економічної та національної безпеки держави.

Особливо актуальним питанням є дослідження міжнародних підходів до оцінки продовольчої безпеки у контексті розвитку українського законодавства у сфері продовольчої безпеки та його подальшої гармонізації з міжнародними правовими нормами та методичними рекомендаціями, що підсилюється можливостями європейської інтеграції. Тому пріоритетним завданням для формування стратегії продовольчої безпеки є дослідження методологічних та методичних засад оцінки продовольчої безпеки на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові досягнення зарубіжних та вітчизняних фахівців, присвячені розробленню системи індикаторів продовольчої безпеки, представлено у фундаментальних працях, нормативно-правових документах та методичних рекомендаціях міжнародного та національного рівнів. Методологічні та методичні аспекти оцінки державної продовольчої безпеки України представлені у наукових працях таких авторів, як П. Саблук, В. Власов [4], О. Гойчук [3], О. Кардаш [6], Б. Пасхавер, Р. Тринько [1], Ю. Харазішвілі, Є. Дронь [5] та ін.

Головними суб'єктами проведення оцінки та моніторингу продовольчої безпеки на глобальному рівні є Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) і європейський аналітичний підрозділ The Economist Intelligence Unit [1; 2].

Регулювання питань методичного забезпечення оцінки стану продовольчої безпеки України за розробленими індикаторами здійснюється чинними нормативно-правовими актами та методичними рекомендаціями, зокрема: Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013 № 1277, проектом закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28.04.2011 № 8370-1, Методикою визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1379 «Деякі питання продовольчої безпеки».

Значна нормативно-правова та наукова база оцінки продовольчої безпеки та існуючих систем індикаторів дає змогу комплексно і достовірно ідентифікувати існуючі загрози та виклики, здійснювати управління соціально-економічними процесами, що мають вплив на тенденції продовольчої безпеки. Разом із тим проблеми невідповідності методологічних підходів та окремих вітчизняних індикаторів міжнародним потребують більш глибоких досліджень міжнародного досвіду оцінки продовольчої безпеки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження методологічних та методичних підходів до оцінки продовольчої безпеки держави на міжнародному рівні та оцінка продовольчої безпеки за методологією The Economist Intelligence Unit.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Глобальний індекс продовольчої безпеки (Global Food Security Index, GFSI)*, розроблений Інститутом економічних досліджень (The Economist Intelligence Unit) і міжнародними експертами за фінансової підтримки американської транснаціональної компанії DuPont у 2012 р., дає змогу побудувати рейтинг продовольчої безпеки 113 країн світу [2]. Згідно з GFSI, продовольча безпека – це стан, за якого населення в будь-який час забезпечено фізичною, соціальною та економічною доступністю до продовольства (у достатній кількості і з достатньою харчовою цінністю), що відповідає потребам їхнього раціону харчування для здорового та активного життя.

GFSI є динамічною моделлю, аналітична база якої включає більш ніж 28 показників, що дає змогу оцінити фактори продовольчої безпеки в розвинених країнах світу на основі системи індикаторів, згрупованих у три групи: фізична доступність; економічна доступність; якість і безпека продовольства [2]. Ця модель, окрім оцінки продовольчої безпеки за вказаними вище групами індикаторів, включає групу критеріїв «природні ресурси та стійкість». Дані показники вимірюють вплив країни на клімат, що змінюється; її сприйнятливості до природних ресурсних ризиків і як країна адаптується до цих ризиків. Застосування цієї групи показників є коригуючим для оцінки продовольчої безпеки країн.

Узагальнюючими показниками GFSI є рейтинг та інтегральний індекс продовольчої безпеки, що формується на основі таких складників, як економічна доступність, фізична доступність та якість і безпека харчових продуктів [2]. За наведеними нижче даними, Україна, маючи значний аграрний потенціал, відстає як за рейтингом, так і за складниками інтегрального індексу від референтних країн – найближчих сусідів і конкурентів (табл. 1).

Таким чином, згідно з GFSI, Україна посідає 63-тє позицію в рейтингу зі 133 країн світу за рівнем продовольчої безпеки. Для порівняння: Білорусь – 44-е місце, Угорщина – 30-е місце, Польща – 26-е місце, Чехія – 24-е місце [2].

Проведемо більш детальний аналіз для виявлення причин такого відставання та можливих стратегічних напрямів укріплення продовольчої безпеки. Представимо в табл. 2 результати оцінки показників продовольчої безпеки за методикою GFSI за групою показників економічної доступності (Affordability).

Економічна доступність продовольства залежить від доходів населення для задоволення потреб у якісних продуктах харчування в достатній кількості.

Згідно з результатами моніторингу індикатора споживання продовольства як частки витрат домогосподарств, у 2017 р. українські домогосподарства витрачали 40,3% від загальних витрат, що перевищує середнє значення показника у світі на 20,4%. Слід відзначити, що у Польщі цей показник становив 17,1%, Угорщині – 17,1, Білорусі – 39,0% [2].

Частка населення за глобальною межею бідності (%), тобто населення, що проживає менше ніж за

Таблиця 1. Положення окремих країн за Індексом глобальної продовольчої безпеки GFSI у 2017 р.

Рейтинг	Країна	Інтегральний показник	Економічна доступність	Фізична доступність	Якість та безпека
1	Сінгапур	85,9	94,3	81,0	78,1
2	Ірландія	85,5	87,8	83,6	84,8
3	Великобританія	85,0	82,6	88,8	80,4
3	США	85,0	86,8	83,2	85,4
24	Чеська Республіка	76,1	77,9	75,4	73,7
26	Польща	75,4	76,4	75,0	74,1
30	Угорщина	72,8	75,6	70,5	72,0
44	Білорусь	65,7	67,6	63,4	67,1
63	Україна	55,7	54,1	53,8	65,2

Джерело: складено автором за даними [2]

Таблиця 2. Результати оцінки показників продовольчої безпеки за групою показників економічної доступності (Affordability) за методикою GFSI у 2017 р.

Показники економічної доступності (Affordability)	Значення показника в Україні	Значення показника у світі	Порівняння зі значенням показника у світі, %
споживання продовольства як частка витрат домогосподарств, %	40,3	29,5	-20,7
частка населення за глобальною межею бідності, %	0,1	11,1	+18,9
валовий внутрішній продукт, дол. США на особу	8710	22023,9	-10,5
мито на імпорт сільськогосподарської продукції, %	9,2	15,1	+9,7
наявність програм безпеки харчових продуктів, якісна оцінка	3	2,6	+9,5
доступ до фінансування для фермерів, якісна оцінка	2	2,5	-12,6

Джерело: складено автором за даними [2]

3,20 дол. США на добу, в Україні становила 0,1%, що на 18,9% менше, ніж у світі. Однак, згідно зі Звітом Світового банку Poverty and shared prosperity 2018, сьогодні на межі бідності знаходиться 25% населення і ситуація не покращується навіть за умови надання субсидій та інших видів соціальної допомоги бідному населенню [8; 9]. У сучасних умовах для укріплення продовольчої безпеки необхідне застосування загальнодержавних інструментів і механізмів щодо підвищення ефективності соціальної політики держави, врівноваження диференціації доходів населення і, як наслідок, споживання продовольства.

Аналізуючи валовий внутрішній продукт на душу населення, що є мірою індивідуального доходу та характеризує доступність продовольства, за методикою GFSI, в Україні цей показник нижчий за світове значення на 10,5%. В Україні у 2017 р. він становив 8 710 дол. США на особу, при цьому середнє значення у світі – 22 023,9 дол. США на особу [2].

Мито на імпорт сільськогосподарської продукції – це середній тариф на весь сільськогосподарський імпорт країни. В Україні цей показник становить 9,2%, при цьому у середньому у світі мито становить 15,1%. Таким чином, захист внутрішнього сільськогосподарського ринку України є достатньо захищеним, обмежуючи імпорт окремих видів продовольства. Вищий рівень захисту встановлено для продуктів тваринництва та молочних продуктів, а також зерна та цукру. Найменш захищеними є ринки бавовни, кави і чаю, напоїв, олій та жирів, а також овочів і фруктів [8]. У країнах ЄС, зокрема у Польщі та Угорщині, середня ставка мита для сільськогосподарської продукції встановлена на рівні 11,1%, у Білорусі – 11,3% [2]. Зниження торгових бар'єрів в Україні зумовлене поси-

ленням інтеграційних процесів, зокрема підписанням міжнародних угод про вільну торгівлю із 45 країнами світу, що передбачають скасування торговельних обмежень і мит у взаємній торгівлі між країнами, та підготовкою до підписання аналогічних угод із Туреччиною, Китаєм, Ізраїлем.

Наявність програм безпеки продуктів харчування в Україні перевищує середньосвітовий рівень на 9,5% та становить три бали з чотирьох можливих. Такий результат зумовлений реформуванням національного законодавства та формуванням системи державного контролю, яка наблизилася діяльності українських виробників продовольства до рівня європейських стандартів у зв'язку з необхідністю виконання Україною своїх зобов'язань у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Гарантування продовольчої безпеки на стратегічному рівні залежить від доступу до фінансування для фермерів, який оцінено за GFSI на два бали з чотирьох можливих за середньосвітового значення 2,5 бали [2]. Уряд уже здійснив певні заходи у цьому напрямі, зокрема, прийняття програм підтримки розвитку фермерського господарства, діяльність Українського державного фонду фермерських господарств, що фінансує придбання техніки, обладнання, поповнення оборотних коштів та інші цілі [8].

Причиною недостатньої ефективності державної фінансової підтримки фермерів в Україні є невикористання частини коштів, закладених у держбюджеті. Згідно з Річним звітом про виконання державного бюджету України за 2018 р. Державної казначейської служби України, сума запланованих видатків на потреби Міністерства аграрної політики та продовольства становила 12 361,4 млн грн, у тому числі на про-

грами підтримки розвитку АПК – 4 232 млн грн (у т. ч. фінансова підтримка заходів шляхом здешевлення кредитів – 266 млн грн; фінансова підтримка розвитку фермерських господарств – 210 млн грн; державна підтримка розвитку, закладення молодих садів, виноградарств та ягідників – 400 млн грн; державна підтримка галузі тваринництва – 2 401 млн грн; фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників – 955 млн грн) [10].

Фактичне використання у 2018 р. становило 98,5% закладених у бюджеті коштів (11 841,6 млрд грн), із них за основними програмами підтримки розвитку АПК – 2,57 млрд грн (у т. ч. фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів – 265,9 млн грн; фінансова підтримка розвитку фермерських господарств – 203,3 млн грн; державна підтримка розвитку, закладення молодих садів, виноградарств та ягідників – 3 94,3 млн грн; державна підтримка галузі тваринництва – 2 389,8 млн грн; фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників – 4 166,2 млн грн) [10]. Причинами неповного використання коштів є недосконалість процедур їх отримання, обмеженість доступу фермерів до інформації щодо можливостей державної підтримки.

Отже, вирішення згаданої проблеми потребує інформаційного забезпечення у сфері виконання державних програм щодо доступу фермерів до фінансування.

Далі проаналізуємо фізичну доступність продовольства в Україні за методикою GFSI. Представимо в табл. 3 результати оцінки показників продовольчої безпеки за методикою GFSI за групою показників фізичної доступності (Availability).

Найбільш суттєвий негативний вплив на низький результат оцінки продовольчої безпеки України за GFSI за показниками фізичної доступності продовольства мають такі індикатори, як корупція (на 37,6% вище середньосвітового рівня) та висока політична нестабільність (на 35% вище середньосвітового рівня), низький рівень розвитку інфраструктури продовольчого комплексу (на 17% гірше середньосвітового рівня).

Достатність постачання продовольства (64,5%) вище за середньосвітовий рівень на 7,7%. Порівняно з референтною групою країн даний показник ниж-

чий, аніж у Білорусі (82%), Польщі (89%) та Угорщині (74,3%) [2].

Обсяг державних витрат на наукові дослідження в галузі сільського господарства оцінюється на два бали з дев'яти можливих, що нижче від середньосвітового рівня на 3,1%. Наприклад, у Польщі та Угорщині цей показник у 2017 р. знаходився на рівні чотирьох балів, у Білорусі – один бал [2]. Низька оцінка зумовлена зниженням фінансування науки в Україні, зменшенням кількості організацій у сфері наукових досліджень і розробок, диверсифікації джерел фінансування наукових досліджень за рахунок більш активної участі вітчизняних науковців у міжнародних наукових проєктах. Слід відзначити, що фінансування наукових досліджень Національної академії аграрних наук у 2018 р. становить лише 1 248 млн грн. Згідно з Річним звітом про виконання державного бюджету України за 2018 р. Державної казначейської служби України, витрати на дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовку наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу у 2018 р. становили 185,7 млн грн (1,6% у структурі фінансування Мінагрополітики у цілому) [10].

Інфраструктурне забезпечення продовольчого комплексу України оцінюється на 41,7%, що нижче від середньосвітових показників на 17% (сільськогосподарська – на 7,1%, дорожня – на 20,4%, портова інфраструктура – на 27,9%). У групі референтних країн стан сільськогосподарської, дорожньої та портової інфраструктури значно вищий: у Польщі – 70,4%, в Угорщині – 71,3% [2]. У Білорусі розвиток інфраструктури аналогічний Україні – 41,7%. За даними Міністерства інфраструктури, у зв'язку з обмеженим фінансуванням майже 90% автомобільних доріг загального користування не ремонтували понад 30 років. Логістична вартість транспортування товарів на 40% вища, ніж у країнах ЄС [8]. Проблеми розвитку портової інфраструктури не дають змоги повноцінно задіяти цей ресурс у гарантуванні продовольчої безпеки через низький рівень розвитку логістики та неефективну вза-

Таблиця 3. Результати оцінки показників продовольчої безпеки за групою показників фізичної доступності (Availability) за методикою GFSI у 2017 р.

Показники фізичної доступності (Availability)	Значення показника в Україні	Значення показника у світі	Порівняння зі значенням показника у світі, %
достатність постачання продовольства, %	64,5		+7,7
обсяг державних витрат на наукові дослідження, якісна оцінка	2	2,2	-3,1
інфраструктурне забезпечення продовольчого комплексу, %	41,7		-17
волатильність сільськогосподарського виробництва, стандартне відхилення	0,14	0,1	-1,8%
ризик, пов'язані з політичною стабільністю, %	75	45,2	-35
корупція, якісна оцінка	4	2,5	-37,6
вплив урбанізації, темп приросту ВВП, зменшений на темп зростання розвитку міст	2,7	0,9	8,2
втрати харчових продуктів після збору врожаю, %	3,7	5,6	+5,5

Джерело: складено автором за даними [2]

смордію між різними видами транспорту, що обмежує використання виробниками продовольства у більшості регіонів країни [8].

Волатильність сільськогосподарського виробництва на рівні 0,14 (84,6%) нижча від світового рівня на 1,8% та характеризує стандартне відхилення зростання сільськогосподарського виробництва за останні двадцять років. Даний показник перевищує значення в Угорщині (65,1%) і нижчий, ніж у Польщі (90,5%) та Білорусі (89,2%) [2].

Позитивними чинниками продовольчої безпеки є незначні втрати продовольства після збору врожаю, які менші від середньосвітового рівня на 5,5% і становлять 3,7%. Цей показник схожий із сусідніми країнами: у Польщі втрата сільськогосподарської сировини після збору врожаю також становить 3,7%, в Угорщині – 2,7%, тоді як у Білорусі найменша – 2,1% [2].

Показник впливу урбанізації характеризує спроможність держави фінансувати навантаження від урбанізації та гарантувати продовольчу безпеку. В Україні продовольчий комплекс задовольняє потреби в харчуванні міського населення на достатньому рівні – 2,7% (вище за середньосвітовий на 8,2%) [2]. У сучасних умовах у світі спостерігається тенденція до погіршення продовольчої безпеки у містах, де проживає більшість незабезпечених людей, що страждають від недоїдання.

Далі проведемо аналіз якості та безпеки продовольства. Представимо в табл. 4 результати оцінки показників продовольчої безпеки за методикою GFSI за групою показників якості та безпеки (Quality and safety).

За показниками якості і безпеки продовольства Україна перевищує середньосвітовий рівень за винятком наявності стандартів харчування. Отримані результати моніторингу позитивно характеризують якість вітчизняних продуктів харчування.

Диверсифікація дієти, а саме частка продуктів, які містять крохмаль (окрім зернових, коренеплодів та картоплі), у загальному споживанні дієтичної енергії становить 67,2% (вище за середньосвітовий рівень на 11,2%). Високим є корисний склад українського продовольства, оскільки доступність необхідних мікроелементів у продуктах харчування має показник 52% (на 8,1% вище від середньосвітового рівня). Негативно впливає на рівень продовольчої безпеки держави наявність стандартів харчування (нижча за середньосвітовий рівень на 14,7%), що означає відсутність зобов'язання уряду щодо підвищення стандартів харчування в Україні.

Одним із показників якості та безпеки продовольства є безпечність харчових продуктів, яка, за оцінками, в Україні становить 98,4%, що вище за середньосвітовий рівень на 18,1%.

Таким чином, головна мета розрахунку GFSI – це визначення країн, які з позиції продовольчої безпеки найбільш і найменш уразливі за такими категоріями, як фінансова та фізична доступність, а також якість і безпека харчових продуктів. Усі відповідні правові норми підпорядковані досягненню зазначених цілей.

Висновки з проведеного дослідження. Більшість методик оцінки стану продовольчої безпеки, що застосовуються у світі, пропонує послідовність розрахунку обмеженого набору індикаторів, значення яких певним чином узагальнюються в інтегральному показнику стану продовольчої безпеки. Порівнюючи значення цих інтегральних індексів продовольчої безпеки у розрізі регіонів або країн, формуються висновки щодо динаміки зміни стану продовольчої безпеки, слабких та сильних показників, пошуку шляхів підвищення рівня продовольчої безпеки.

Для з'ясування, наскільки країна успішно вирішує внутрішні проблеми продовольчої безпеки, у тому числі порівняно з іншими країнами світу, доцільно скористатися Індексом глобальної продовольчої безпеки, який дає змогу відстежити основні проблеми економічної доступності, фізичної наявності та якості продовольства за 113 країнами світу [2]. Згідно з даним Індексом, Україна посідає 63-є місце серед інших країн, що є негативною тенденцією. Таким чином, необхідне розроблення рекомендації щодо укріплення продовольчої безпеки відповідно до результатів оцінки.

На основі аналізу результатів оцінки продовольчої безпеки України за допомогою методик та методологій моніторингу міжнародними суб'єктами можливо дослідити та впровадити в практику ефективний світовий досвід із виявлення, оцінки та прогнозування загроз у продовольчій сфері. Крім того, застосування міжнародних підходів до оцінки продовольчої безпеки та порівняння отриманих результатів з іншими країнами сприятимуть забезпеченню стабільної міжнародної позиції України у глобальному середовищі з ефективною системою забезпечення населення продовольством, що дасть змогу підвищити імідж та конкурентоспроможність держави у світі.

Подальші наукові дослідження слід присвятити розробленню науково-методичних підходів до оцінки продовольчої безпеки України з урахуванням передового міжнародного досвіду.

Таблиця 4. Результати оцінки показників продовольчої безпеки за групою показників якості та безпеки (Quality and safety) за методикою GFSI у 2017 р.

Показники якості та безпеки (Quality and safety)	Значення показника в Україні	Значення показника у світі	Порівняння зі значенням показника у світі, %
диверсифікація дієти, %	59	52,5	+11,2
наявність стандартів харчування, %	65,4		-14,7
якість спожитого білка, грамів	62,3	58	6,6
доступність необхідних мікроелементів у продуктах харчування, %	52		+8,1
безпечність харчових продуктів	98,4		+18,1

Джерело: складено автором за даними [2]

1. Продовольча безпека країни: стан та перспективи зміцнення : монографія / Р.І. Тринько (кер. авт. кол.) та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 303 с.
2. Global food security index 2018: An annual measure of the state of global food security (2018). The Economist Intelligence Unit. URL: <http://foodsecurityindex.eiu.com> (дата звернення: 20.08.2019).
3. Гойчук О.І. Критерії продовольчої безпеки. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2004. № 1. С. 42–44.
4. Власов В.І., Саблук В.П., Лисак М.А. Методичні підходи до оцінки продовольчої безпеки країни. Економіка АПК. 2009. № 8. С. 43–45.
5. Харазішвілі Ю.М., Дронь Є.В. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2014. 117 с.
6. Кардаш О.Л. Сучасне методичне забезпечення оцінювання продовольчої безпеки України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 5(1). С. 194–199.
7. Урба С.І. Теоретико-методичні засади оцінки продовольчої безпеки держави. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 25. Ч. 1. С. 106–111.
8. Сичевський М.П. Глобальна продовольча безпека та місце України в її досягненні. Економіка АПК. 2019. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901006> (дата звернення: 20.08.2019).
9. Poverty and shared prosperity 2018. International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30418/9781464813306.pdf> (дата звернення: 20.08.2019).
10. Річний звіт про виконання державного бюджету України за 2018 рік. Сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik> (дата звернення: 20.08.2019).

1. Tryn'ko R.I. (2011) *Prodovol'cha bezpeka krainy: stan ta perspektyvy zmitsnennia* [Food safety of the country: the state and prospects of strengthening]. L'vDUVS, L'viv, Ukraine. [in Ukrainian]
2. Global food security index 2018: An annual measure of the state of global food security (2018). The Economist Intelligence Unit. URL: <http://foodsecurityindex.eiu.com> (дата звернення: 20.08.2019)
3. Hojchuk O.I. (2004). *Kryterii prodovolchoi bezpeky* [Criteria for food security]. *Visnyk Poltavs'koi derzhavnoi ahrarnoi akademii*. vol 1, pp. 42-44. [in Ukrainian]
4. Vlasov V.I., Sabluk V.P. and Lysak, M.A. (2009). *Metodychni pidkhody shchodo otsinky prodovolchoi bezpeky krainy* [Methodological Approaches to Assessing Food Security of the Country]. *Ekonomika APK*. vol. 8, pp. 43-45. [in Ukrainian]
5. Kharazishvili Yu.M., Dron Ye.V. (2014). *Prohnozuvannia indykatoriv, porohovykh znachen ta rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy u serednostrokovii perspektyvi* [Predicting indicators, thresholds and the level of economic security of Ukraine in the medium term]. *NISD, Kyiv, Ukraine*. [in Ukrainian]
6. Kardash O.L. (2015). *Suchasne metodychne zabezpechennia otsiniuvannia prodovolchoi bezpeky Ukrainy* [Modern methodological support for food safety assessment of Ukraine]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*. vol. 5(1), pp. 194-199. [in Ukrainian]
7. Urba S.I. (2017). *Teoretyko-metodychni zasady otsinky prodovolchoi bezpeky derzhavy* [Theoretical and methodological principles of state food security assessment]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*. 25(1), pp. 106-111.
8. Sychevskiy M.P. (2019). *Hlobalna prodovolcha bezpeka ta mistse Ukrainy v yii dosiahnenni* [Global food security and Ukraine's place in achieving it]. *Ekonomika APK*. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901006> (Accessed 20 August 2019).
9. Poverty and shared prosperity 2018. International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30418/9781464813306.pdf> (дата звернення: 20.08.2019)
10. *Annual Report on Implementation of the State Budget of Ukraine for 2018. Website of the State Treasury Service of Ukraine*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/en/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik> (Accessed 20 August 2019).

E-mail: nastyia25061987@gmail.com